

הרב עדן רכניץ

בכורות כהנים ולויים

עין בפסוקי הקדשת הכהנים והלוים ובדיןיהם כפי שהם מופיעים בתורה מעלה מספר בעיות, בעובדה זאת אנסה להציג הסבר הן לתחילך הקדשה והן למעמד המוחיד של כל אחת מהקבוצות. שאלת נוספת נספה שתעמוד ברקע היא שאלת הבכורות ומקום בתחילך האמור.

תחילך הקדשה

קדשת הכהנים מוצרכת לראשונה בפרשת תצוה (שמות כה, א):

"ויאתָה קֹרֵב אֲלֵיכָה אַחִיךְ מִתְּזֻקָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָהֵנוּ לְךָ, אַהֲרֹן נָרֶב
וְאַבְיוֹהוּ אֱלֹעֹזֶר וְאַיִתָּמֶר בְּנֵי אַהֲרֹן".

אם נקבל את הנחה שסדר הפסוקים הוא סדר המאורעות (כשיטת רמב"ן) הרי שהמצווי על הקדשת אהרן ובניו קדם לחטא העגל ונאמר למשה חלק בלתי נפרד מהמצווי על המשכן. כמו כן, בחירות אהרן ובניו לכהנים אינה מנומתק בשום צורה שהיא¹.

שבט לוי מוזכר רק לאחר חטא העגל בפרשת כי-תשא (שם לב, כט):

"ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלֵי, ויאספו אליו כל בני לוי".

ובעקבות השתתפות השבט בטיהור המחנה מעובדי העגל אומר משה (שם לב, כט):

"ויאמר משה מלאו ידכם היום לה'... ולחמת עליכם היום ברוכה".

על פניו נראה ש"מלוי הידיים" הוא מנויים של הלויים לעובדי המשכן².

לעומת כל זאת דוקא בחטא העגל משה מבקר את הנהגתו של אהרן (שם לב, כא):

"ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטא גודלה?".

כלומר, בחירת הכהנים אינה מסיבה ברורה לעומת בחירת הלויים³.

¹ אמם לכואורה ישנו רמז לבחירת הכהנים, בפרשת עקב (דברים ט, י) תוך כדי סיפור חטא העגל נאמר: "בעת ההוא הבזיל ה' את שבט הלווי". מסיבות שונות נראה שמדובר שם בכוהנים, דיוון מפורט בפסוק זה ראה לקמן.

² השימוש במונח זה לתיאור השתלבות בעבודת המשכן קיים גם לגבי הכהנים (ויקרא ח, לד) "...כי שבעת ימים מלא את ידכם".

ביצוע הקדשת הכהנים מוזכר בפרשת פקודי (שם מ, יב-יז) ומשם ואילך לאורך פרשיות ויקרא וצו מזכירים הכהנים כעובי המשכן. בסוף פרשת צו (ויקרא ח) מתואר סופו של תהליך ההקדשה בהקרבת קרבנות המילואים של הכהנים. האזכור הראשון לנוכחות לויים במשכן⁴ מופיע לאחר מות נדב ואביהו (שם י, ד):

"ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עוזיאל דוד אהרן, ויאמר אליהם קרכו
ושאו אחיכם מאת פני הקדרש אל מחוץ למתחנה".

מישאל ואלצפן אינם כהנים ובכל זאת הם מורשים להכנס למשכן על מנת לפניות את גופותיהם של נדב ואביהו.⁵ משם ועד סוף ספר ויקרא מזכירים רק הכהנים כעובי המשכן, כמופקדים על הטהורה (צרעת וכד') ועל קדשי ה'.

הציווי על הקדשת הלויים מוזכר לראשונה בפרשת במדבר (במדבר א, מה-נ)

"וידבר ה' אל משה לאמר: אך את מטה לוי לא תפקוד ואת רاسم לא תשא
בתוך בני ישראל. ואותה הפקד את הלויים על משכן העדות ועל כל כליו ועל כל
אשר לו הנה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתו ווסביב למשכן יתנו".

בחירות הלויים כאמור מנמקת בפרשת חטא העגל. עובדה נוספת הזועה על תהליכי הקדשת הלויים מופיעה בהמשך פרשת במדבר (שם ב, יא-יג)

"וידבר ה' אל משה לאמר: ואני הנה לקחתי את הלויים מתחן בני ישראל תחת
כל בכור פטור וחם מבני ישראל, והיו לי הלויים. כי לי כל בכור ביום הכותי כל
בכור בארץ מצרים הקדרשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה, לי יהיו אני
ה'".

מכאן התפתחה תפיסה נפוצה הרואה את הלויים כירושיהם של הבכורות.

הדברים מופיעים בפירוש רבינו בחיי לתורה (שמות לד, כ):

"...ועבודת הקורבנות מימות עולם בבכורות הימה, ולכך קנאה יעקב אבינו,
ומכראה עשו הרושע שביצה עבדות ה' יתברך. ואחריו בן נפללו הבכורות במעשה
העגל והופרשו הלויים במקומות שתהייה העבודה בהם ולא בבכורות...".

³ לתפיסה ישם הדים גם בנטור: כהנים - מידת הרחמים, לויים - מידת הרין (התקרשו ע"פ מעשיהם). ע"ע שפט אמרת לפרש את קרוח שנת תרל"ח ד"ה במשוגת.

⁴ הלויים מזכירים לראשונה בתורה כ羣體 מיוחד כבר בסוף ספר ויקרא (כח, לב-לד) שם נאמר שהלוויים יכולים לפזר את בתיהם ליעולם. מפשט הפסוק עולה שהלוויים אינם נוחלים בשאר השבטים. אזכור זה כמובן איינו סותר את התענוגה שהלוויים נבחנו לאחר חטא העגל, שהרי הוא מופיע הרבה לאחר חטא העגל.

⁵ יתכן שבאותו זמן כל אדם היה רשאי להיכנס.

דהיינו, ר' בחייב טען שהבכורות היו אמרים להקריב קורבנות אולם נדחו בעקבות חטא העגל והלוים החליפו אותן.

לכאורה, צריך לפרש את דבריו ולומר שהלוים אינם כוללים רק את הלוים אלא גם ובעיקר את הכהנים שהם מקוריי הקרבנות. כאמור, הקורתה הכהנים כתובה בתורה קדום לחטא העגל, אם כן, לשיטת הרמב"ן שיש מוקדם ומאוחר בתורה, פירושו של ר' בחייב בלתי אפשרי. לפיכך, גנסה להבין את מהלך העניינים מתוך ההנחה שיש מוקדם ומאוחר בתורה.

הלוים והבכורות

מספר קשיים מתעוררים בעקבות הטענה שהלוים החליפו את הבכורות בתפקידם במשכן:

א. קודשת הבכורות מזכורה לראשונה בפרשת בא (שמות יג, ב) - "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבבמה לי הווא". בהמשך (שם יג, יג) מובאת המשמעות המعيشית של הקודשה - "זכל פטר חמור תפדה בשעה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניין תפדה". ככלומר, הבכורות אמונם הווקדשו לה, ואולם לצורך הקדשות נצטו הבכורות "להשתחרר" מקודושה זו ולהפוך לישראלים רגילים. כיוון שכן, קשה להניח שבגלל קודשה זמנית זו הבכורות היו אמרים להיות עובדי המשכן, שהרי לאחר פדיוןם הם חזרו להיות ישראלים רגילים.

ב. אם נניח שהלוים החליפו את הבכורות ומעלה הלוים הם הקדושים הרי שסביר היה להניח שלא תהיה חובת פדיון בכורות מכאן ואילך. בפועל הדבר אכן כך, בפרשタ קרח (במדבר י"ח, טו) נאמר - "...אך פודה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה". ככלומר, מעמדם של הבכורות לא השפיע כלל מהקדשת הלוים.

ג. במשנה (ובחחים יד, ד) כתוב: "עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועובדות בככורות. משיהוקם המשכן נאסרו הבמות ועובדת בכהנים..." מתוך המשנה ברור שהכהנים הם אלו שהחליפו את הבכורות ולא הלוים. אם כן, יש צורך להבין כיצד ישבו חכמים את הפסוקים.

ניתן להציג שהחלפת הלויםerb; בכורות הייתה מעשה חר-פעמי, ככלומר הלוים לא ירשו את תפקידם של הבכורות אלא הכהנים. הלוים רק קיבלו את קדושותם מהבכורות המטויים שהיו באותו דור. לתהlikן זה היו שתי מטרות:

א. יצירת מגנון נתינה של הלוים לכהנים על ידי בני ישראל. בפרשタ הקדרה נאמר (במדבר ג, ט): "וונתת את הלוים לאהרן ولבניו, נתוניהם נתוניהם מהה לו מאה בני ישראל". ככלומר הלוים ניתנים לכהנים מאה בני ישראל. כיצד יכול הדבר להתבצע הרי הלוים אינם שייכים לבני ישראל, ואיך כיצד יכולים בני ישראל לתת אותן? לשם כך נעשה שלב מוקדים, העברת קדושת הבכורות ללוים. העברת הקדרה - הפדיון, נעשה ע"י בני ישראל וברגע

שהתקדשו הלוויים הם מילא הפכו להיות שייכים לה' שנתרם לכהנים. כלומר, המרת הבכורות בלוויים נועשת כדי שהלוויים ינתנו ע"י עם ישראל לכהנים.

ב. החלטת קדושה על הלוויים. פדיון בטבעו כולל העברת קדושה, במקורה זה אדם לאדם. הבכורות היו מועמדים טבאים להיות מקור לקדושה. ראשיתם הם היו בני אדם (ולא חפצים או בעלי חיים). שניתם הם היו מיועדים מראש לפדיון. אלו הן סיבות טכניות במהותן, השאלה שנשאלה פתוחה היא מה המשמעות התוכנית של היה קדושת הלוויים במקורה קדושת בכורות.

הכהנים והבכורות

כאמור מהמשנה בזבחים עולה שהכהנים הם יורשי הבכורות. עד כה הוטבר מדוע הפסיק המתאר דוקא את הלוויים כירשיי הבכורות אינו סותר את המשנה, כיון שהלוויים לא קיבלו את חפקידם של הבכורות אלא רק את קדושתם. כתעת יש לבדוק פסוקים הסותרים טענה זאת וכן יש לבדוק האם ישנן ראיות המוכיחות טענה זאת על פי פשט הכתובים.

הגמרא (ובחמים קטו): מביאה מחלוקת תנאים:

"ודתניא: וגם הכהנים הניגשים אל ה' יתקדשו. ר' יהושע בן קרחה אומר: זו פרישות בכורות. רבי אומר: זו פרישות נדב ואביהוא".

חלוקת התנאים מתמודדת עם המופעים היחידים של המילה כהנים לפני הציווי על הקדשות. בפרשת יתרו (שמות יט, כב-כד) אומר ה' למשה להקפיד על כך שגם הכהנים לא יתרבו להר שני. ציווי זה מקרים בהרבה את הקדשת הכהנים עליה צווה משה רק בפרש תצוה בהיותו בהר. המט肯ה הودאית היא שהיתה קבוצה עם שנקראה כהנים ושתייה ממונה על עבودת ה' לגבי והותה נחלקו התנאים האמוריהם. מסתבר שהתנאי שסביר שהכהנים החליפו את הבכורות כבר ר' יהושע בן קרחה ופירש שאוותם כהנים עלולים היו הבכורות. אולם עדין יש לבסס את דעת ר' יהושע בן קרחה בפשט.

נראה שר' יהושע חיפש מי היו הכהנים וכיון שלא הוכרה בחירה של אנשים מסוימים לתפקיד הכהונה היה זה סביר לשער שהם היו קבוצה מוגדרת באופן טبוי בעלת מכנה משותף שגורם דוקא לה להיבחר לתפקיד. הרמו השני לזהות אותה קבוצה נמצא בפרש משפטים (שמות כד, ה):

"וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלות, ויזבחו ובחים שלמים לה' פרים".

המונה "נערי בני ישראל" קשה כשלעצמם. נער הוראותו אדם צער או זוטר⁶, ואם כן מיהם אוחם נערים שנבחרו מכל העדה לעבדות ה' ? מروع לא נבחרו מבוגרים ואנשי מעלה ? אולי לאור קושי זה הבין ר' יהושע שאוחם כהנים-נעירים היו הבכורות. כיון שהבכורות הוקדשו עוד בפרשת בא היה זה סביר שודוקא הם - הצעיריים - היו קבוצה יעד טבעית לכהונה. ההגין בבחירה הבכורות היה שבשלב זה הם ערין לא נפדו⁷ והיו שייכים לה' כלשון הפטוק (שמות יג, ב) :

"קדש לי כל בכור...לי הוא".

לאחר שהוזג ביטוס לטענה שהבכורות קדרו לכהנים בעבודת הקרבנות, חשוב להעיר שהחלפות בכהנים לא הייתה שוקלה. ככלומר קדושת הבכורות הייתה פחוות מקודשת הכהנים שהרי הלויים שהתקדשו בקדושת הבכורות אינם במעמדם של הכהנים אלא למטה מהם. טענה זו מחויבת שהרי אילו היו הכהנים במעמד הבכורות היו הם מחליפים את הבכורות ולא הלויים. מכאן שעם הציווי על המשכן הוסיף ה' וקידש את עם ישראל בקדושה נסpta, היא קדושת הכהנים.

מעמד הכהנים

כבר הוזכר שבחירת הכהנים לא נומקה, זאת ועוד, לפי המהלך שהוזג עד כה היו הכהנים מעמד חדש לחולוטין עם ישראל. ניתן להוכיח שמעמד הכהנים הוא כאוכל שולחן גבורה. ככלומר הכהנים שייכים לה' במלא מובן המילה ולבן ככל חובת ארון לעבדו ישנה כביבול על ה' אחריות לפונסתם. מכאן שככל מתנות הכהנים הם בעצם "רכושו" של ה' שניית לכהנים. לטענה זו הוכחות רבות:

א. קרבן מנחה. בפרשת צו (ויקרא א, ט-ז) מוזכרת מתנת הכהונה הראשונה: "והנתרת ממנה יאכלו אהרן ובנוו... חלקם נתתי אותה מאשי...". ככלומר מה שהכהנים אוכלים הוא חלק מאיש ה'⁸.

ב. חזזה התנופה ושוק התרומה. בהמשך אותה פרשה (שם ז, לד) נאמר כך: "כי את חזזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתני מאת בני ישראל מזבחיהם, ואtan אותם לאהרן הכהן...". ככלומר גם בפסוק זה מודגשת שכביבול ה'לקח את חזזה והשוק לעצמו ומשלו נתן

⁶ המקורות לכך ורכיס לווגמא: בראשית כב, ג-ה.

⁷ כך טוען הרמב"ן (במדבר ד, מה) ונימוקו עימיו - עד כה לא נאמר למי ניתן דמי הפרילן ואיך אי אפשר היה לפזר את הבכורות עד כה.

⁸ וכן לבני לוחם הפנים, ויקרא כד, ט.

לכהנים. הדבר חזרושוב בפסוק הבא המטכם את מנתנות הכהונה מהקרבנות: "זאת משחת אהרן ומשחת בנינו מאשי ה'..."⁹

ג. כהנים בעלי מומינים. בפרשת אמר נאמר: "לחם אלהיו...יאכל", דהיינו אפילו בעלי מומינים מותרים באכילת לחם ה' שניתן לכהנים.¹⁰

מעמד הלוים

בניגוד לכהנים, נבחרו הלוים בעקבות אירוע מטויים (חטא העגל) ומעמדם היה זהה למעמד הבכורות קודם פדיונם. בנוסף לכך מרכיב מרכיב בהקדשות היתה נתינתם ע"י בני ישראל. ניתן להציג שהלוים נתנו ע"י העם ככפרה לחטא העגל, הצעה זו תסביר את העיתוי של בחירותם, את הצורך בנתינת בני ישראל ואת העובדה שהלוים קיבלו את קדושת ישראל כפי שהיא מתגלית בבכורות ("בני בכורי ישראל") לאחר האכזה מהטהר של העם בעגל.

תפקידם של הלוים כ"שומרי שמרות הקודש" מחזק את הטענה הנזכרת, חלק בכפרה היה הצורך לבניית מחיצה, שכבת ביןיהם לבין החול (העם) לבין הקודש (המשכן) לאחר טשטוש הגבולות בחטא העגל. לפי הצעה זו הקדשת הלוים היא כפירה על חטאו של עם ישראל בעגל וניטין למגוון הישנות חטא כזה. לפיכך מסתבר שהאחריות ללוים לא תהיה מוטלת על ה' אלא על שולחיהם, דהיינו, עם ישראל.

אכן אין שם אזכור למתנה לוים עד פרשת קרת. האזכור היחיד¹¹ לזכויות מיוחדות של הלוים נמצא בסוף ספר ויקרא (ויקרא כה, לב):
"ורערו הלוים...גאותם עולם תהיה ללוים".

אולם מיד מוסבר שאין זו זכות-יתר אלא שיוון זכויות במצבים שונים. וכך נאמר (שם כה, לג):

"...כי בתיהם הלוים היא אחواتם בתוך בני ישראל".

כלומר, כיוון שהלוים נשלו מנהלה בארץ, לעוריהם יש את דין נחלת השדה של כלל ישראל ולפיכך כפי שכל ישראל גואלים את שורתייהם גם לאחר י"ב חודש כך רינם של הלוים בבתיהם ערייהם.

⁹ וכן ויקרא י, יד-טו.

¹⁰ וכן ויקרא כ, טו-טו.

¹¹ התיחסות למעשה ראשון ראה להלן

אחדות המשפחות

פרשת קrho היה לא ספק זעוז גדורל בעם ישראל שהרי היא כללה ערעור על סמכותם של אהרן (כהן) ומשה (מנהיג). לאחר סיום האירועים ישנו רצף ציוויליס העוסק בזכויותיהם של הכהנים והלוויים כאשר חלקם כבר ידועים (פדיון הבן, שמירת המקדש ועורך). מעבר לכך שהיא מקום לצפות לשינויו כלשהו במועד עוכבי ה' בעקבות העורור החורייף על מעמדם אין זה סביר שתהיה חזורה על מצוות הידועות כבר ללא חיזוש. כיוון שכן עליינו לבדוק מה התהדרש לאחר פרשת קrho והאם ניתן ללמידה מחידושים אלה על שינוי בנסיבות של הכהנים והלוויים.

ההידושים לאחר פרשת קrho הם:

א. מינוי אהרן לנשיא שבט לוי (במדבר יז, יח): "זאת שם אהרן כתוב על מטה לוי כי מטה אחד לראש בית אבותם". אמנם ניתן לפרש שאהרן תמיד היה נשיא שבט הלוי אולם הדגשת עובדה זו בפטוק מוכיחה שיש בדבר חידוש.

ב. הידוק הקשר בין הכהנים ולהווים. כאשר ניתנו הלוויים לכהנים מערכת היחסים ביניהם הוצגה כך (במדבר ג, ה): "הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו". כמובן, אהרן עבד במשכן ולהווים, שאינם עובדים במשכן, משרתים אותו. לעומת זאת לאחר פרשת קrho הדברים מוצגים לאהרן בצורה אחרת (שם יח, ב): "וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך הקרב אתך...". דהיינו, בעת כל שבט לוי מירעד לעברות המשכן, אולם בתוך השבט ישנה חלוקת משנה לכהנים ולהווים.

ג. נתינת "מעשר וראשון" להווים - "כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לך תרומה נתתי להווים לנחלה על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינתלו נחלה". לבארה יש כאן חידוש שהרי הלוויים לא זכו עד כה במתנה כלשהי. נראה להויסי שהחידוש הוא כפול שהרי הלוויים זכו לקבל "תרומה", מושג שהזוכר עד כה רק בקשר למתחנות כהונה. אולי הדבר מרמז להסבה שעבר אותו מעשר מהכהנים להווים והשידר למעטדו הקדום של המעשר-תרומה הוא תרומה המנוקوت אליה את הקדושה המקורית של המעשר ומתרתו לאכילת לוים.

המשותף לשלוות ההידושים בנסיבות-זכויותיהם של הלוויים הוא חיוק הקשר בין לבין הכהנים. אם עד לפرشת קrho היו מעמד הכהנים ולהווים נפרדים והדבר התרbeta גם בכך שהלוויים לא זכו לשום מתנה, הרי שכעת המצב השתנה. לאחר פרשת קrho הפכו הכהנים ולהווים לשבט אחד המיווצר כיחידה אחת לעברות ה' והמפוצל בחלוקת משנה. בambilים אחרות השתנה מעמדם של הלוויים לمعنى-כהנים וממילא הם זכו מאותו רגע לאכול משולחנו של ה'.

חשוב להזכיר שהבדל בין הכהנים להווים נשאר ממשוני מאר, הלוויים אינם מותרים באכילת דברים האסורים על ישראלים שהרי מקור קדושתם, הבכורים, היא קדושת ישראל.

הלוים אינם מותרים להיכנס למשכן למקומות האסורים על ישראלים. אפילו ביחס למתחם היחידה, המעשר הראשון, בניסוח שבתורה מודגש (במדבר י"ח, כו):

"...כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם...".

בפסוק ישנו מונחים סותרים: "נתתי לכם" - מאת ה' ו"מאתם" - מאת ישראל. כמובן, למורת שזו היא מתנה מאת ה' היא עדין אינה מ"שולחן גבוה" אלא מאת בני ישראל. אבל למורת זאת הלוים נחברים כיחידה אחת עם הכהנים, שינוי זה פותר קושיה גדולה.

הכהנים בספר דברים

אחד הקושים המטרידים בספר דברים היא כינויים של הכהנים בכל מקום בשם לוים. להלן כמה דוגמאות:

"בעת היה הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'...ולברך בשמו עד היום הזה" (דברים י, ח). כיוון שרק הכהנים נצטו לבורך את ישראל מתחמי מודוע כל שבט הלוי הזוכר בהקשר זה. ואכן במדרש ההלכה למדו חכמים מ"כל שבט לוי" שגם הכהנים בעלי מומינים כשרים לברכה. אולם הקושיה במקומה עומדת, מודיע נאמר "שבט לוי" ולא "כהנים". זאת ועוד הרי דוקא הלוים ולא הכהנים נבחנו בעקבות חטא העגל ומודוע כאן התהפהכו היוצאות? הרמב"ם קיבל את פרשנות מודרש ההלכה לחלוין והסביר מפסיק וזה שגム נשיאת הארון היא עבודתם של הכהנים (מצווה עשה לד).

"זובאת אל הכהנים-הלוים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם..." (שם יז, ט) בהמשך התורה מבחריה למי הכוונה - "והאיש אשר יעשה בזדון לבתיהם שמע אל הכהן..." (שם יז, יב). כמובן גם כאשר מוחקרים הכהנים במפורש הם נקראים הכהנים-הלוים¹², והדבר אומר דרשי.

לאור הדברים שהוצעו עד כה הדבר מובן יותר, לאחר פרשת קרת אוחדר הכהנים והלוים לשפט אחד המועד לעבודת ה', כיוון שכן, גם כאשר מוזכר בתורה דין העוסק רק בכהנים הם מכונים לעיתים רק בשם לוים או בשםם ובנוסף בשם שבטם - כהנים-לוים. עיורוב המשפחות עמוק כל כך עד שאין יותר הבחנה בין הכהנים ללוים בשום עניין, לא הלכתי ולא היסטורי.¹³.

¹² הביטוי "כהנים-לוים" חוזר על עצמו פעמים רבות בספר דברים -

¹³ ח"מ סבבו במאמרו (מגדים ב') ראה בפסוק "בעת היה הבדיל ה' את שבט הלוי..." פסוק המזכיר את בחינת הבחירה הלא-מוסכמת (סגולח) ואת בחינת הבחירה בעקבות מעשה. הוא ראה בכך איחוד בין חפיטת רשי' שהכהנים נבחנו בעקבות הלוים לבין חפיטת רמב"ן ההפוכה. לפי דבריו לא היה שום קשר בין הבחירה, הקשר נצדך ורק בפרשת קרת, ניתן שמחולקת הראשונות משקפת את הכתמת את אופי הסינטזה בין הכהנים ולהלוים. בקשר זו ראוי לציין את דבריו הרמב"ם (כלי המקדש פרק ד הל' א):

אם לדברי כן הוא, הרי שם ימצא איזכור של כהנים ולויים תחת השם לויים עוד בשלתי ספר במדבר הררי שהרב יתוק את הטענה שכבר לאחר פרשת קורת אוחדר המשפחות. יתכן שאיזכור כזה קיים בציורי עלי הלוויים. בפרשת מסעי (במדבר לה, ב) נאמר:

"צו את בני ישראל ונתנו ללוויים מנהלת אחוזתם ערים לשבת...".

ניתן להוכיח שהכוונה הן לכוהנים והן ללוויים מה שנאמר הן לכוהנים והן ללוויים לאחר פרשת קורת. לכוהנים נאמר (במדבר יט, כ):

"ויאמר ה' אל אהרן בארכם לא תנהל..."

וללוויים נאמר (שם יט, כג):

"...ובתוך בני ישראל לא יגחלו נחלה".

כלומר מהפרשה עולה שמעמדם של הכהנים והלוויים שווה לעניין זה של נישולם מנהלה בתוך בני ישראל. אמנם כבר צוין שהלוויים נשלמו מנהלה כבר בסוף ספר ויקרא אבל נישולם של הכהנים מזכיר במפורש רק לאחר פרשת קורת. מכאן סביר לטעון שהציווי על ערי הלוויים כולל גם את הכהנים למורות שנאמר רק ללוויים.

אם מהלך ההוכחה נכון אפשר לקבוע שלאחר פרשת קורת החלת התיחסות לכהנים ולהלוויים כיחידה אחת, לאור זאת כינויים של הכהנים בשם המשפחה שלהם - "לוויים", אינו תמהה. למורות כל זאת, יש להודות שבונה מספר דברים בו הכהנים אף פעם אינם מזכירים לא שם שבטם בסוף ספר בדבר תופעה זו קיימת (בפרשת תקח) וא"כ עדין יsono הבדל ברור בין צורת הניטוח בספר במדבר לבין זו של ספר דברים.

השאלה המרכזית שעדרין לא נידונה היא מה אופיו של שבט לוי המאווד משתי המשפחות. האם והוא בעצם שבט כהנים ועוזריהם או שמא גם הלוויים תרמו משהו לאופיו של השבט המאווד. לשאלת זו לא מצאתי תשובה חד משמעית, אולם באופן כללי נראה שהשבט הפך להיות יותר קרוב לכהנים והראיה המרכזית לכך היא שאהרן הוא נשיא השבט ולהלוויים מצטרפים אליו¹⁴.

"הכהנים הובדלו מכל הלוויים לעבודת הקורבנות שנאמר (דהי"א כג/ג): זיבdal אהרן להקווישו קרש

קדושים...".

לכאורה ממשמע דבריו שבחירה הלוויים קדמה לבחירת הכהנים, אולם, יתכן ורומביים איננו מתחייב את התחילה אלא את התרזאה. הדברים אמרוים במיוחד לאור טענה איחוד המשפחות.

¹⁴ ה"שפט אמת" טוען בפרשת קורת שהטענה לטענת קורת שהעמד הזרותני צוריך להיקבע ע"פ החתנים, כפי שהלוויים נבחרו ע"פ מעשיהם, היהת שוגם הלוויים נבחרו בחדס. לכאורה גם מדבריו אפשר להסיק שפרשת קורת גורמה לשינוי בעיקר במעמדם של הלוויים. אולם, יש לבחון את מעמד הכהנים לאור מעשה פנות שוכת, לכאורה, לכהונה רק בಗל מעשי. שהרי הוא לא הוכחן קודם לכך (ראה רמב"ן לשותות כת, א).

סיכום

זהותם ומעמדם של עובדי מקדש ה' עברה מהפכות רבות בתרורה. בתחילת התקדשו הבכורות ואף הקריבו את קרבנות הברית של מעמד הר סיני. לאחר מכן ציווה ה' את משה על הקדשת אהרן ובניו לעבודת המשכן. מינויים של הלוים היה תוצאה של חטא העגל ואת קורשיהם, קדושת ישראל, הם קיבלו ע"י פדיון הבכורות.

מעמד הכהנים כ"שלוחי רחמנא" גורר את התרם בקדשי ה' ואת אכילתם משולחן גבוה. לעומתם, הלוים כשליחי ישראל מותווים בקדשי ישראל בלבד ואין מאוכלי לחם ה'.

לסיום, הועלתה האפשרות שבקבכות פרשת קrhoת אוחדו שתי המשפחות ובכך הוסבר מדוע נקראים הכהנים בספר דברים - לויים. ניתן לסכם את התהילין כך:

